

VERSLAG VAN DE ALBEDA LEERSTOEL

Arbeidsverhoudingen in de publieke sector 2018

Prof. mr. B. Barentsen

Prof. dr. J.J.M. Uijlenbroek

Leiden, januari 2019

Inleiding

De Albeda Leerstoel is ondergebracht bij de Universiteit Leiden aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid, Instituut voor Publiek Recht, Sociaal Recht. De bijzonder hoogleraren zijn prof. mr. B. Barentsen en prof. dr. J.J.M. Uijlenbroek. Beiden zijn benoemd voor een periode van vijf jaar.

Het vak

Gezamenlijke colleges: *het keuzevak "Arbeidsverhoudingen bij de overheid"*

Prof. Barentsen en prof. Uijlenbroek verzorgen in het curriculum aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Leiden het keuzevak 'Arbeidsverhoudingen bij de overheid'. Doel van het vak is inzicht geven in het ambtenarenrecht en de bijzondere vraagstukken die te maken hebben met het werken bij de overheid, die naast de rol van werkgever van de ambtenaren ook de rol van wetgever heeft te vervullen, de behartiger van het publieke belang. In 2018 is het vak door Barentsen gedoceerd, maar wel met gebruikmaking van de eerder door Uijlenbroek geselecteerde materialen en onderwerpen. Al met al was het vak in dit jaar iets juridischer en minder bestuurskundig van inhoud.

Dit keuzevak staat open voor bachelorstudenten in het 2^e of 3^e jaar. De meeste studenten zijn afkomstig uit de juridische faculteit; de niet-rechtenstudenten zijn voornamelijk bestuurskundestudenten. In 2018 namen uitsluitend rechtenstudenten deel.

In een reeks van tien colleges wordt in het vak ingegaan op uiteenlopende onderwerpen die te maken hebben met de arbeidsverhoudingen bij de overheid. Onder meer komen aan de orde:

- de ambtelijke status;
- het sectorenmodel en het cao-overleg bij de overheid;
- de medezeggenschap bij de overheid;
- ontslagrecht;
- de individuele rechtsbescherming;
- (aanvullende) sociale zekerheid;
- de verhoudingen tussen politiek en ambtenaren;
- integriteit en vrijheid van meningsuiting.

Het aantal studenten bedroeg 25. We hebben een goede positie om een verbinding te maken tussen recht en (bestuurlijke) werkelijkheid. In de colleges werd daarom ook veel aandacht besteed aan de actualiteit. De Albeda Leerstoel biedt aanvulling op het juridisch curriculum, juist dankzij de blik over de grens van het strikt juridische, ook in dit verslagjaar.

Inhoudelijk

Indeling werkzaamheden

De werkzaamheden van de hoogleraren zijn ingericht conform de doelstellingen van de leerstoel en hebben betrekking op onderwijs, onderzoek en de platformfunctie:

- Onderwijs, o.a. het keuzevak Arbeidsverhoudingen bij de overheid;
- Het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek;
- Het aangaan van samenwerkingsverbanden;
- Het instellen van, dan wel medewerken aan studietoelagen;
- Overige activiteiten die aan de doelstelling beantwoorden.

Meerjarenagenda Leerstoelen CAOP

De Leerstoelen verbinden wetenschap met beleid en praktijk en werken vanuit een gezamenlijke meerjarenagenda die in 2018 is geactualiseerd en loopt tot en met 2021: "Transformaties en verschuivingen in het publiek domein. Consequenties voor kwaliteit van arbeid en arbeidsverhoudingen". Deze agenda vormt (mede) het kader voor activiteiten.

In de meerjarenagenda komen de algemene ontwikkelingstendensen in het publieke domein tot uiting in drie centrale spanningsvelden op verschillende niveaus:

1. Effectiviteit versus legitimiteit van overheidshandelen (de verhouding tussen overheid en burger)
2. Zekerheid versus flexibiliteit in arbeidsverhoudingen en personeelsbeleid (de verhouding tussen werkgever en werknemer)
3. Decentralisatie versus integraliteit van bestuur (de verhouding tussen de verschillende bestuurlijke niveaus)

De drie spanningsvelden komen op verschillende manieren terug in de activiteiten van en de relaties tussen de vijf leerstoelen.

Netwerken

In het kader van het ontwikkelen van de kennisfunctie, de kennisvalorisatie en het netwerk onderhoudt de leerstoel contacten met verschillende (universitaire) instellingen, zoals:

- Kenniscentrum CAOP
- De andere leerstoelen die door het CAOP worden ondersteund
- Departementen, met name het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- De vakgroepen en leerstoelgroepen van universiteiten
- Algemene Bestuursdienst
- CPB, WRR, Raad van State, SER andere onafhankelijke adviesorganen

Activiteiten

De planning omvat eigen onderzoek en het uitbreiden van de onderzoekerkeupee via onderzoeksprojecten. Een promovenda heeft onder begeleiding van de hoogleraren haar onderzoeksplan uitgewerkt en eerste concept-delen van het proefschrift geschreven.

Verslag Prof. mr. B. Barentsen

In 2018 stond net als in 2017 het thema normalisering centraal in onderwijs, expertbijeenkomsten en onderzoek. In dat kader mag niet onvermeld blijven dat hij vanuit de Universiteit Leiden, tezamen met de Radboud Universiteit en de Erasmus Universiteit een Leergang Arbeidsrecht heeft opgezet die ten behoeve van zo'n 200 arbeidsjuristen van het Rijk (en gelieerde ZBO's) in de herfst van 2018 is gestart. Als opdrachtgever (en tevens grootste 'afnemer') fungeert het Ministerie van BZK. De leergang omvat 20 dagdelen verspreid over een periode van een klein jaar en is gestart met drie groepen deelnemers. Een volgende cyclus start in maart 2019 en betreft eveneens drie groepen.

Sociale media

Om de belangstelling voor arbeidsverhoudingen bij de overheid (en de studie daarvan) te vergroten is Barentsen actief op Twitter. Uiteraard leent dit medium zich matig voor beschouwingen en nuances, maar het is wel geschikt om de aandacht te vestigen op publicaties, activiteiten en ontwikkelingen in de praktijk. Via @BarendBarentsen neemt hij deel aan het debat over sociaal recht en arbeidsverhoudingen in den brede en ook over de arbeidsverhoudingen bij de overheid. Daarnaast bespreekt hij op een eigen site (<http://www.wezengaatvoorschijn.nl>) regelmatig arbeidsrechtelijke/ambtenarenrechtelijke onderwerpen.

Kennisplatform (bijeenkomsten)

Deze bijeenkomsten werden gezamenlijk met het CAOP en/of andere leerstoelhouders georganiseerd.

- Referent Congres 25 jaar sectorenmodel, 31 oktober 2018, CAOP
- Referent Seminar 'Stand van zaken in cao-land', 21 november 2018, CAOP (samen met Jaap Uijlenbroek)
- Actualiteitencollege (Civiel) Ontslagrecht, 10 december 2018 CAOP
- Referent Seminar Integriteit 2015: de nieuwe vraagstukken, 12 december 2018 CAOP (met Zeger van der Wal)
- 1-daagse Masterclass normalisering CAOP (met Loe Sprengers en Jan de Jong), januari en september 2018

Externe voordrachten e.d./PAO onderwijs

- Dagvoorzitter congres Van ambtenaar tot ambtenaar, Vereniging Ambtenaar & recht, 11 januari 2018
- Lezing: 'The legal status of civil servants: much ado about nothing', Congres Labour Law of the Future, Zagreb 23 maart 2018 (Rechtenfaculteit Universiteit Zagreb, Kroatië)
- Normalisering: introductie WNRA en arbeidsrecht, Leergang UL/EUR/RUN rijksambtenaren, november 2018
- Normalisering: hoofdlijnen, cursus Vereniging Noordnederlandse arbeidsrechtadvocaten, Groningen 15 november 2018
- Materiële veranderingen door normalisering?, voordracht WNRA-event AKD Advocaten 20 november 2018, Utrecht
- Panellid Congres Normalisering Pels Rijcken & Droogleever Fortuyn 29 november 2018, Den Haag
- Coördinatie cursus actualiteiten ambtenarenrecht 17 december 2018 + onderdeel normalisering (PAO Universiteit Leiden)

Publicaties

Barentsen B, Hummel N & Jellinghaus S (red.), Van ambtenaar tot ambtenaar, Tilburg: Celsus 2018

Barentsen B, 'De Ambtenarenwet 2017' (in deze bundel)

Barentsen B. 'Normalisering in het onderwijs', in: Cörvers & Van der Meer, Onderwijs aan het werk, Den Haag: CAOP 2018

Barentsen B.; Sagel S.F. (2018), Kroniek van het sociaal recht, Nederlands Juristenblad 2018/1876 13), p. 2708 e.v.

NB: Dit is een selectie van de publicaties. Een groot deel van de in 2018 verschenen publicaties betreft niet of niet specifiek arbeidsverhoudingen bij de overheid/ambtenarenrecht.

Zie voor een volledig overzicht van de publicaties

<https://www.universiteitleiden.nl/medewerkers/barend-barentsen>

Verslag prof. dr. J.J.M. Uijlenbroek

De activiteiten 2018 kenmerken zich door het uitdragen van verworven inzichten via congressen en debatbijeenkomsten met een breed spectrum aan onderwerpen overeenkomstig de agenda van de Albeda leerstoel, onderdeel van de meerjarenagenda van de gezamenlijke leerstoelen.

Behandelde onderwerpen, onder meer:

- De effecten van technologische ontwikkelingen op arbeidszaken
- Het overlegmodel na de invoering wet normalisering rechtspositie ambtenaren / ontwikkelingen bovensectoraal overleg
- De stand van zaken t.a.v. afgesloten cao's in de publieke sector
- Het vraagstuk van de al of niet gewenste flexibiliteit op de arbeidsmarkt
- Politiek-ambtelijke en politiek-bestuurlijke verhoudingen
- Trends en vernieuwing in arbeidsverhoudingen en arbeidsvoorwaardenvorming
- Werken en belonen
- Ambtelijke tegenspraak
- Technologische ontwikkelingen en arbeidszaken
- Strategisch personeelsbeleid
- Ontwikkelingen bij cao's, als instrument en op inhoud
- Kenmerken integriteitschendingen (vanuit bestuurlijk perspectief)

Daarnaast zijn in 2018 enkele voorbereidingen gestart van activiteiten die in 2019 hun beslag moeten krijgen:

- Een nieuw vak "Technologie en management", waarover vanaf begin 2019 colleges worden gegeven;
- De voorbereiding als eindredacteur van de volgende (vijfde) tweejaarlijkse editie van de Staat van de ambtelijke dienst (STAD) die in juni 2019 verschijnt. Titel van deze STAD is: "STAD 2019. Technologische en sociale innovatie". STAD volgt uit het programma 'Technologische ontwikkelingen in arbeidszaken', dat de leerstoel in 2017 is gestart. Verschillende domeinen waarop technologische ontwikkelingen in relatie tot arbeid gevolgen kan hebben, worden bekeken. Overweging bij de publicatie is dat technologische ontwikkelingen succesvoller kunnen worden geïmplementeerd wanneer gelijktijdig aandacht wordt besteed aan sociale innovatie.

Onderwijs

Vorbereidingen keuzevak "Arbeidsverhoudingen bij de overheid".

Gastcolleges

Publiek management (Bestuurskunde)

Scriptiebegeleiding

- Tweede beoordelaar scriptie MPS Rein Kroon, Invloed van Prestatieafspraken op het Strategisch management van woningcorporaties, 30 januari 2018.

Begeleiding promovenda

Een promovenda heeft onder begeleiding van de hoogleraren haar onderzoeksplan uitgewerkt en eerste concept-delen van het proefschrift geschreven.

Kennisplatform (bijeenkomsten)

- Openbaar debat "Technologische ontwikkelingen en arbeidszaken", 13 februari 2018, CAOP.
- Gastcollege Publiek Management, 20 maart 2018, Haagse Campus.
- Verkennende ronde tafelbijeenkomst, "Relatie Werken-Belonen in een veranderende wereld" 28 mei 2018, CAOP.
- Ronde Tafel "De flexibele cao", 17 september 2018, CAOP. De publieke sector worstelt met het vraagstuk 'vast-flex' in arbeidsvoorwaarden en contractvormen. Om daar meer grip op te krijgen onderzoekt de leerstoel wat nodig is om het thema 'de flexibele cao' concreet te maken aan de cao-tafels.
- Deelname begeleidingscommissie "Verkenning bovensectoraal overleg", gestart in de tweede helft 2018, CAOP.
- Debat "Effectiviteit en legitimiteit van overheidshandelen, gezien vanuit de gemeenten", 18 oktober 2018, CAOP. Onder meer over de vraag waar grenzen liggen en welk evenwicht wordt bereikt bij toenemende prestatie-, productiviteit- en transparantiedruk op overheidshandelen versus het gelijktijdig verwachte maatwerk voor specifieke groepen. Over actuele veranderingsprocessen en verbinding met de burger.
- Congres "25 jaar Sectorenmodel", 31 oktober 2018, CAOP. Het sectorenmodel bestaat 25 jaar. Wat heeft het ons opgeleverd? Wat zijn vraagstukken voor de komende jaren?
- Inleiding en deelname "Debatreeks Veranderende Samenleving, veranderende Overheid", 1 november 2018 en 3 december 2018, CAOP. De veranderende samenleving heeft effecten op de burger, de overheid, de ambtenaren, de arbeidsorganisaties en de arbeidsverhoudingen. Wat zijn de belangrijkste gevolgen en wat zijn de handelingsperspectieven? Twee debatten over 'leven en werken in een veranderende wereld' en 'leiderschap en competenties in een veranderende overheid'. De reeks wordt in 2019 vervolgd.

- Congres “Stand van zaken in cao-land”, 21 november 2018. Welke afspraken zijn gemaakt in de cao’s van de publieke sectoren en wat kunnen wij daarvan leren, op inhoud en proces. Presentatie van eerste ‘factsheet’, voortaan jaarlijks in februari.
- Deelname redactie “Staat van de ambtelijke dienst 2019. Technologische en sociale innovatie”. Start voorbereidingen najaar 2018. Publicatie verschijnt 4 juni 2019.
- Voorbereiding nieuw college “Technologie en Management”, dat begin 2019 wordt gegeven aan de Haagse Campus, najaar 2018.